

Zachovejme v RVP ZV prostor pro nabývání všech klíčových kompetencí

Toto stanovisko se vyjadřuje k informacím o návrhu ministra školství Mikuláše Beka a MŠMT k ukotvení rozšířené výuky cizích jazyků do Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání (RVP ZV).

Stálou konferenci asociací ve vzdělávání (SKAV) překvapil letní a především téměř ultimátní návrh ministra školství Mikuláše Beka k významnému povinnému rozšíření výuky cizích jazyků, který se má propsat do právě finalizovaného návrhu RVP ZV. Vzhledem k tomu, že SKAV dlouhodobě věnuje pozornost problematice RVP, tak k tomuto kroku má SKAV následující odborné výhrady:

- 1. Návrh nebyl dostatečně prodiskutován s odbornou veřejností, a především není v jednoznačném logickém souladu s informacemi, které jsou o výuce prvního i dalšího cizího jazyka v ČR dostupné (především o efektivitě, kvalitě výuky a dopadu na zvyšování nerovnosti). Více viz například tematické zprávy České školní inspekce [Rozvoj jazykové gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2018/2019](#) nebo [Výuka dalšího cizího jazyka, Průběh výuky a výsledky žáků v základním vzdělávání](#).**
- 2. Návrhu nepředcházela ani jej nedoprovází jasný a realizovatelný plán, jak bude tento krok zahrnut v podpoře implementace RVP** (např. projekt Národního pedagogického institutu (NPI ČR) IPs Kurikulum je v tuto chvíli jediným zdrojem podpory implementace RVP, jeho aktivity jsou již naplánovány či realizovány a plán zajištěný z jiných zdrojů nebyl představen) a jak budou školy a fakulty připravující učitelky a učitele systematicky podpořeny v tom, aby tyto nároky zvládly především v oblasti personálního a materiálního zajištění.
- 3. Návrh počítá s tím, že RVP ZV obsahuje povinnou minimální časovou dotaci a povinnost realizovat výuku oboru v konkrétním ročníku. Takové povinnosti však nové kurikulum neobsahuje, není je tedy možné ani změnit.**
V případě, že by tyto povinnosti přibýly, jde o zásadní zásah do koncepce nového RVP ZV, který jde proti samotnému zadání revize.

4. Návrh zásadně a nepoměrně vychyluje pozornost a především povinnost (včetně časové dotace) směrem k jediné vybrané klíčové kompetenci (kompetence komunikační), ačkoliv záměrem revize RVP ZV je posilování všech osmi klíčových kompetencí. Pokud je základním cílem návrhu podpora konkurenceschopnosti Česka, tak je to právě posun a podpora rozvoje žactva ve všech klíčových kompetencích, které k naplnění tohoto cíle mohou přispět. Dále zdroje* naznačují, že v prvních letech školní docházky je vhodnější soustředit se především na rozvoj jiných kompetencí (nežli na vícejazyčnost), jako například kompetenci personální a sociální, k řešení problému, k učení, které mohou žáci následně využít právě při rozvíjení jazykové kompetence v cizím jazyce.

5. Tento zásadní návrh probíhá souběžně s dalšími reformami, se kterými se v následujícím období budou muset školy vypořádat (opatření ke snížení počtů odkladů povinné školní docházky, změna PHmaxů, plánovaná změna hodnocení v 1. až 3. ročnících, implementace revize RVP, možné pravděpodobné slučování škol, atd.) a návrh tak bude narážet na limitované možnosti škol přijmout a zavést všechny změny včetně této.

6. Považujeme za žádoucí zachovat a do RVP ZV promítnout tu část ministra návrhu, která zvyšuje výstupní úroveň povinného prvního jazyka (angličtiny) na ZŠ z původní úrovně A2 dle CEFR, což je v souladu s potřebami, kterými ministr svůj návrh obhájí. Zároveň, ale nepovažujeme za žádoucí posunout povinnou výuku nově už od 1. třídy (namísto stávající 3. třídy ZŠ). Srovnání hodinových dotací totiž ukazuje na neefektivitu stávající podoby výuky prvního cizího jazyka, kdy na dosažení úrovně (A2, se zohledněním mladšího věku, kvality výuky a omezenou motivací), ke které je třeba orientačně **330 až 430 vyučovacích hodin**, je ve školách v tuto chvíli dedikováno cca 630 hodin (Již je zahrnut přepočítaný počet délek hodin 60 min vs 45 min.). Pro srovnání na dosažení úrovně B1 (za stejných podmínek) je orientačně potřeba **530 až 680 hodin**.

*David Nunan (2018), významný celosvětový odborník v oblasti výuky cizích jazyků, argumentuje, že v mnoha částech světa vlády a ministerstva školství reagují na snížení věku, od kterého se angličtina zavádí jako povinný předmět, přestože výzkumné poznatky v otázce, zda mladší znamená lepší, nejsou vůbec jednoznačné. Dodává, že výzkum je problematický respektive provádění srovnávacích studií žáků v různém chronologickém věku je obtížné, protože žáci jsou v různých fázích vývoje, kognitivního, afektivního i sociálního, a je třeba vzít v úvahu řadu dalších proměnných. Patří k nim intenzita výuky, modely učebních osnov a typ výuky, vzdělání učitelů atd. Rixon (2013) zmiňuje, že zavádění EFL (English as a Foreign Language) v mladším věku může být problematické, pokud nejsou k dispozici materiály, kvalitní vzdělání učitelů a obecně vhodné podmínky pro výuku. Tento názor je v souladu s Murphym (2014), který rovněž tvrdí, že není věk žáka tím, co je nejvíce nejsilnějším prediktorem úspěchu při výuce EFL, ale spíše kontext (tj. povaha prostředí, ve kterém je výuka poskytována, materiálů, učitelů, podpory rodičů a podobně). Zdroj: Mgr. Gabriela Klečková, Ph. D., 2024, osobní komunikace. Dalším zdrojem může být závěrečná výzkumná zpráva Benefity programu Začít spolu, str. 33-34, dostupná [zde](#).

Tedy v současném systému, kdy je výuka povinná od 3. třídy, tak již stávající hodinová dotace nabízí adekvátní prostor pro dosahování vyšší úrovně i s velkou a dostatečnou mírou flexibility a zohledněním možností a potřeb dětí.

Za ideální výstupní úroveň u angličtiny, především vzhledem k možnostem terénu však považujeme úroveň A2+ (oproti stávající A2 a ministrem navrhované úrovni B1). Zásadní navýšení úrovně kurikulárními požadavky nezaručuje zlepšení úrovně znalostí žáků, respektive dosažení lepších výsledků. Výuka cizího jazyka má určitá specifika a požadavky na učitele cizích jazyků (viz. [Rámec profesních kvalit učitele cizího jazyka](#)). Nejsou-li zajištěny vhodné podmínky ze strany výuky, nedojde bez ohledu na počet hodin k osvojení cizího jazyka. Materiál [How long does it take to learn a foreign language?](#) od Cambridge University Press z roku 2018 na tuto problematiku také poukazuje. Samotný počet hodin je jen jedním z faktorů, který proces ovlivňuje. Významnější roli hrají okolnosti v počátcích výuky cizího jazyka.

7. Ohledně dalšího cizího jazyka jsme přesvědčeni, že pro naplnění cílů a podpory rozvoje klíčových kompetencí naprosto postačí úroveň pre A1 (současná úroveň je A1 a tuto navrhuje zachovat i ministr) a doporučujeme eventuální výstupní úroveň snížit právě na pre A1. V současném stavu je patrná menší míra flexibility pro školy, [kdy na dosažení úrovně A1 je třeba orientačně 150 - 200 vyučovacích hodin](#) a školy mají podle stávajícího RVP k dispozici přes 200 hodin. I toto je důvod pro navrhovanou změnu očekávané úrovně právě na pre A1, a to se zachováním výuky nejpozději od 8. třídy (a ne od 6. třídy, jak je obsaženo v ministrově návrhu).

Považujeme za zásadní nutnost odstranit z návrhu RVP ZV povinné očekávané výsledky učení dalšího cizího jazyka. Povinnost nabídnout druhý cizí jazyk školám může zůstat (ačkoli není jasné, jak koncipovat povinnost školy něco nabídnout v RVP ZV, které je postaveno výhradně na očekávaných výsledcích učení žáků), ale nesmí platit povinnost pro žáka na úrovni očekávaných výsledků učení, a to především z následujících důvodů:

- a) velký počet škol v různých lokalitách má problém tuto výuku zajistit,
- b) není zajištěna návaznost na výuku na úrovni SŠ,
- c) návrh přinese zásadní negativní dopady na zvyšování nerovností, což je v rozporu se Strategii 2030+,
- d) stávající úroveň očekávaných výsledků učení na úrovni A1 v dalším cizím jazyce rozhodně nezaručuje očekávané dopady v podpoře posílení konkurenceschopnosti ČR. Úroveň pre A1 považujeme za ideální výstup. Tato úroveň představuje nezákladnější úroveň znalosti jazyka. Vyznačuje se velmi

omezenými jazykovými činnostmi, které se zaměřují na schopnost porozumět a používat velmi jednoduché výrazy v každodenních situacích. Učením se dalšímu cizímu jazyku získávají žáci a žákyně zkušenost či základ dalšího jazyka, na kterém mohou stavět ve svém dalším studiu a rozvinout tak schopnosti komunikovat ve více cizích jazycích, tzn. být plurilingvní,

e) změna bude znamenat zásadní negativní dopady na žáky s potřebou podpůrných opatření,

f) problematická je především omezená podpora nabývání všech osmi klíčových kompetencí, protože dedikovaný čas bude muset být věnován právě dalšímu cizímu jazyku.

8. V současné konstrukci revidovaného RVP ZV není v rámcovém učebním plánu uveden žádný minimální rozsah časových dotací (a vnímáme, že je to takto z mnoha důvodů v pořádku a je třeba to takto zachovat), tedy bez zásadních nových zásahů do struktury návrhu RVP je velmi obtížné najít a určit ve struktuře RVP logicky vhodné místo, kde definovat právě konkrétní povinný ročník, od kterého by se měly cizí jazyky učit.

9. Návrh nerespektuje precizní dosavadní odborné práce expertů z NPI ČR, kteří návrh RVP ZV připravovali dva roky pro úroveň A2 a A1. Změnit takto zásadně očekávanou výstupní úroveň v RVP jen několik týdnů před finálním odevzdáním návrhu považujeme za nerealistické, neodborné a máme obavy, že revidovaný návrh v daném omezeném čase nebude možno připravit dostatečně kvalitně.

Apelujeme tedy tímto na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (a NPI ČR), aby:

1. Zvážilo proměnu výstupní úrovně prvního cizího jazyka (angličtiny) na úroveň A2+.
2. Zachovalo povinnost výuky prvního cizího jazyka až od 3. třídy (resp. aby nevkládalo do RVP ZV nesystémovou povinnost vyučovat jeden obor v konkrétním ročníku nebo v minimální časové dotaci).
3. Zrušilo povinné absolvování výuky dalšího cizího jazyka a nerozšiřovalo jeho výuku.
4. Pokud bude povinnost dalšího cizího jazyka nakonec ukotvena, nechť je zachována stávající povinnost začít nejpozději od 8. třídy (a ne od 6. třídy, jak je v návrhu ministra Mikuláše Beka), považujeme za užitečné snížené výstupní úrovně na pre A1.
5. Systémově zásadně podpořilo kvalitu, smysluplnost a efektivitu výuky angličtiny i dalšího cizího jazyka, a to nejen prostředky určenými na implementaci RVP.

Tento dokument je výsledkem dlouhodobé expertní práce členských organizací Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV) reprezentující více než tři desítky organizací působících ve vzdělávání, které s předkládanými doporučeními vyjádřily shodu. Žádáme relevantní aktéry na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a Národním pedagogickém institutu, kteří mají přípravu revize RVP ZV v gesci, aby tato doporučení pečlivě zvážili a zahrnuli je do následných kroků. SKAV nabízí MŠMT a NPI ČR svoji podporu a spolupráci a je připravena se zapojit do přípravy revize RVP ZV i její implementace.

Stálá konference asociací ve vzdělávání (SKAV), reprezentujeme více než tři desítky organizací působících ve vzdělávání. Jsme střešní platforma sdružující různorodé organizace, které realizují progresivní změny ve vzdělávání. Sdílíme společnou vizi a hodnoty a nabízíme prostor pro vzájemné učení mezi organizacemi. Vytváříme konsensus na tématech klíčových pro proměnu vzdělávání a společně je prosazujeme na systémové úrovni.